

Triniaeth Sianel y Gwreiddyn cam wrth gam Gwybodaeth i gleifion

Pam fod angen Triniaeth Sianel y Gwreiddyn arnaf?

Efallai y bydd angen triniaeth sianel y gwreiddyn pan fydd y bywyn (nerf) sydd y tu mewn i wreiddyn (neu wreiddiau) eich dant yn mynd yn heintus. Nod triniaeth yw cadw'r dant, sydd â haint, a'r asgwrn o'i amgylch, sy'n llidus. Mae hyn yn caniatáu i'ch corff eich hun i wella'r ardal ac osgoi gorfod tynnu dant. Weithiau bydd angen ailwneud triniaeth sianel y gwreiddyn oherwydd haint parhaus. Ni fydd yn atal pydredd neu haint i'r deintgig yn y dyfodol.

Beth sy'n digwydd yn ystod Triniaeth Sianel y Gwreiddyn?

Mae triniaeth sianel y gwreiddyn yn gymhleth ac mae'n debygol y byddwch wedi cael eich atgyfeirio oherwydd bod eich cyflwr y tu allan i gwmpas ymarfer deintydd arferol, neu efallai mai dyma'r ail gynnig. Bydd triniaeth o'r fath mewn ysbyty yn cynnwys nifer o apwyntiadau (fel arfer rhwng 2 a 5) gyda phob apwyntiad yn para 1-3 awr.

Mae'r apwyntiad triniaeth cyntaf fel arfer yn cynnwys asesiad adferiad dant, sy'n golygu tynnu'r hen lenwadau, corunau neu waith pontio sy'n bodoli'n barod. Nod hyn yw asesu a oes gan eich strwythur dant sy'n weddill sail addas i gael llenwad newydd, corun neu fod yn rhan o waith pontio newydd cyn cynnal triniaeth sianel y gwreiddyn.

Yn aml fferrir y dant a'r ardal o'i amgylch er mwyn atal anghysurwch (golyga hyn y bydd angen pigiad arnoch ar ddechrau pob sesiwn).

Gwneir pob triniaeth sianel y gwreiddyn gyda chlawr amddiffynnol - a elwir yn ataliwr rwber - wedi'i osod dros y dant a bydd hwn yn gweithredu fel rhwystr rhag y mân offer a'r gwrthseptig a ddefnyddir yn ystod y weithdrefn ac mae'n rhoi diogelwch ac ardal weithio gyfforddus.

Gall cael mynediad at rai o'r dannedd cefn ar gyfer triniaeth sianel y gwreiddyn fod yn hynod anodd, gan fod angen i'r claf allu agor ei geg yn ddigon llydan. Mae angen gwneud hyn er mwyn hwyluso'r gwaith o osod offer megis y clamp, ataliwr rwber, ffeiliau endodontig a drych deintyddol, er mwyn gallu gweld mynedfa system sianel y gwreiddyn o dan ficroskop. Gall agoriad ceg cyfyngedig gyfaddawdu cwblhad boddhaol triniaeth sianel y gwreiddyn. Golyga hyn y bydd yn rhaid i chi gadw eich ceg led y pen ar agor drwy gydol sesiynau'r driniaeth. Os bydd eich cyhyrau'n blino efallai y byddwn yn defnyddio prop ceg rwber ychwanegol i helpu i gadw eich ceg ar agor yn gyfforddus.

Oherwydd cymhlethdod y driniaeth fe'i cynhelir fel arfer dros nifer o sesiynau. Rhwng pob ymweliad am driniaeth gosodir meddyginiaeth y tu fewn i'r dant ynghyd â llenwad dros dro neu gorun dros dro. Byddwch yn parhau o dan ofal eich deintydd eich hun drwy gydol triniaeth sianel y gwreiddyn.

Unwaith y bydd triniaeth sianel y gwreiddyn wedi'i chwblhau adferir eich dant gyda deunydd mwy parhaol. Gellir defnyddio hwn fe sail i'ch deintydd osod yr adferiad terfynol, sef corun gan amlaf. Pan fydd y driniaeth wedi'i chwblhau byddwn yn ysgrifennu at eich deintydd er mwyn iddo ef/iddi hi roi adferiad newydd hirdymor os bydd angen.

Llwyddiant triniaeth

Mae gan driniaeth sianel y gwreiddyn gyfradd llwyddiant uchel ar y cyfan ond mae hyn yn gwahaniaethu yn dibynnu ar eich dant. Mae'n bwysig trafod hyn gyda'r deintydd sy'n eich trin cyn i'r driniaeth ddechrau. Er gwaethaf ein hymdrechion gorau ni ellir gwarantu canlyniadau ac weithiau ni fydd y dant yn ymateb i driniaeth ac felly efallai y bydd angen ei dynnu.

Risgiau triniaeth

Rydym yn cymryd y gofal mwyaf wrth gynnal y weithdrefn arbenigol iawn hon. Fodd bynnag, mae rhwymedigaeth arnom hefyd i'ch gwneud chi'n ymwybodol o rai cymhlethdodau nas rhagwelir a allai ddigwydd yn ystod triniaeth sianel y gwreiddyn.

Mae'r rhain yn cynnwys:

- Adwaith i anaestheteg neu gemegau.
- Offer deintyddol yn torri yn sianel y gwreiddyn. Os oes offer wedi torri yn bresennol eisoes efallai na fyddwn yn gallu ei dynnu oddi yno.
- Difrod i'r dant neu'r gwreiddyn yn ystod triniaeth sy'n golygu na ellir achub y dant. Mewn achos o'r fath byddwn yn eich hysbysu chi a'ch deintydd i drefnu i gael tynnu'r dant.
- Sianeli gwreiddyn sydd wedi'u rhwystro na ellir eu trin ymhellach, gan gyfaddawdu canlyniad cyffredinol y driniaeth.
- Torri neu asglodi'r dant presennol/gwaith porslen ar gorunau a phontydd, a allai olygu rhagor o waith deintyddol.
- Damwain sodiwm hypoclorit gan arwain at chwyddo a chleisio ar unwaith ar adeg y digwyddiad. Mewn achos o'r fath byddwch yn derbyn gofal yn y clinig brys a gofal dilynol hyd nes y bydd y symptomau'n setlo.
- Os yw eich dant yn rhan o bont, efallai y bydd angen tynnu hon ar gyfer triniaeth sianel y gwreiddyn neu gall pont ddod yn rhydd. Byddai angen i'ch deintydd osod pont newydd.
- Cymal yr ên yn ddolurus neu aflonyddwch yn eich brathiad.
- Anghysurwch wedi'r driniaeth (a gaiff ei drin fel arfer gyda lladdwyr poen a thabledi gwrthlidiol a werthir dros y cownter, megis parasetamol ac ibuprofen). Os bydd poen yn parhau neu fod y chwyddo yn cynyddu yn ei faint, bydd angen i chi weld eich deintydd, neu'r gwasanaeth brys os na fydd ef neu hi ar gael. Yr enw ar y digwyddiad hwn yw "flare-up" a gall ddigwydd mewn 4% i 20% o achosion. Mae hyn yn dangos na all eich corff ymdopi â maint yr haint a bydd angen glanhau pellach ar eich dant.
- Os bydd gennych dwymyn, yn teimlo'n sâl neu'n cael anhawster i anadlu ffoniwch 999 neu ewch i'r Uned Achosion Brys (argyfwng meddygol).

- Iachâd anghyflawn neu haint wedi'r driniaeth. Mewn achos o'r fath efallai y bydd angen tynnu'r dant. Gall dewisiadau triniaeth pellach gynnwys ail driniaeth sianel y gwreiddyn neu lawfeddygaeth perifrigol. Bydd y deintydd yn trafod hyn gyda chi, yn dibynnu ar asesiad yr achos unigol.
- Afliwiad dant yn dilyn triniaeth.
- Fferru dros dro neu barhaol (ar achlysuron hynod brin).

Beth yw'r dewisiadau amgen i driniaeth sianel y gwreiddyn?

Dylid trafod y dewisiadau amgen i driniaeth sianel y gwreiddyn gyda chi cyn dechrau triniaeth. Mae'r rhain yn cynnwys:

- a) Dim triniaeth o gwbl a monitro'r dant (os na fydd symptomau). Gall eich deintydd wneud hyn yn flynyddol, gan gymharu unrhyw luniau pelydr-x a gymerwyd yn ystod apwyntiadau ymgynghoriad.
- b) Llawfeddygaeth perifrigol (Apisectomi – perthnasol ar gyfer achosion penodol pan fydd corun neu waith pontio yn glinigol foddhaol).
- c) Tynnu (gan ailosod y dant neu beidio. Bydd angen trafod y dewisiadau ailosod yn uniongyrchol gyda'ch deintydd).

Mathau o gwestiynau y gallech o bosibl fod am eu gofyn ...

- A ellir adfer fy nant wedi triniaeth sianel y gwreiddyn?
- Sut fyddai'n gwybod a yw'r driniaeth wedi gweithio?
- Pa mor hir ddylwn i aros cyn cael y dant wedi'i adfer gan fy neintydd fy hun?

Beth sy'n digwydd wedi'r driniaeth?

Pan fydd triniaeth sianel y gwreiddyn wedi'i chwblhau fe'ch atgyfeirir yn ôl at eich deintydd eich hun, a fydd angen gwneud y gwaith adfer terfynol (corun fel arfer). Gall y siawns o fethiant gynyddu os na ddilynnir y cyngor amserol hwn. Dylid trafod cost unrhyw ôl-ofal o'r fath yn uniongyrchol gyda'ch deintydd eich hun.

Lle allaf i gael rhagor o wybodaeth am y driniaeth?

Mae gan Gymdeithas Endodontoleg America adran ar gyfer cleifion a gallwch weld gwybodaeth am gamau triniaeth sianel y gwreiddyn ar ei gwefan.

<https://www.aae.org/patients/>

Mae peth gwybodaeth am sianel y gwreiddyn ar gael hefyd yn NHS Choices:

<http://www.nhs.uk/Conditions/Root-canal-treatment/Pages/Introduction.aspx>

Nid yw anghysurwch wedi triniaeth yn anghyffredin wedi'r sesiynau hir. Os na fydd symptomau poen yn cael eu datrys gan laddwyr poen arferol, neu os oes chwyddo sy'n fwy nag ydoedd cyn y sesiwn, bydd angen i chi weld eich deintydd. Bydd ef/hi yn glanhau'r sianeli eto ac yn ail roi'r feddyginiaeth.

Os nad yw eich deintydd ar gael, defnyddiwch linell gymorth y GIG i drefnu apwyntiad mewn clinig brys. Os bydd gennych dwymyn, yn teimlo'n sâl, neu'n cael

anhawster i anadlu ffoniwch 999 neu ewch i'r Uned Achosion Brys (argyfwng meddygol).

Rhifau Argyfwng

Caerdydd
Gwent

02920 444500
01633 488389

Rhondda Cynon Taf
Abertawe

01443 680166
08456 011186